

Text pro dnešní neděli se podle Hesel Jednoty bratrské nachází v první epištole Petrově 1.kap od verše 3 do 9.

Text:

Tato neděle se podle tradice nazývá Quasimodogeniti. Název je úryvek z 2.kapitoly této epištoly, který zní: quasi modo geniti infantes (jako narozené děti). Že Bůh nám dal vzkříšením Ježíše Krista nově se narodit, je i v našem textu. Celkem třikrát se v epištole mluví o novém narození. To a mnohé výzvy jako „odhodlaně se tedy připravte ve své mysli“, „odhodte tedy všechnu špatnost..“ a slavnostní hymnický charakter promluv, vede většinu novozákonních badatelů k závěru, že autor epištoly používá z velké části už zavedenou křestní liturgii. Jak možná víte, křesťané už koncem prvního století začali brát křest nesmírně vážně. Předcházela mu dlouhá příprava, protože křest se chápal jako zásadní zlom v životě. Právě jako nové narození.

Takto chápaný křest už byl spojen s vyučováním o základních pravdách křesťanství a vyznáním křtěného, které už nebylo tak jednoduché, jako původní: Ježíš je Mesiáš, Boží Syn, spasitel. Vzniká učení o Kristu, vzniká křesťanská věrouka.

S jedním takovým článkem víry se setkáváme i v našem textu: *Veleben bud' Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, neboť nám ze svého velikého milosrdenství dal vzkříšením Ježíše Krista nově se narodit k živé naději.*

Na shromáždění křesťanů přicházeli též pozvaní zájemci z pohanů. Celou epištolu můžeme chápat jako křesťanské kázání. Co tedy takový pohanský posluchač mohl slyšet?

Že Bůh vzkřísil jistého Ježíše Krista. Vzkříšení z mrtvých nebylo posluchači ničím neznámým. Už v nejstarších bájích egyptská Isis vzkřísila svého manžela Osirise, sumerský hrdina Gilgameš svého přítele Enkidua, známá je řecká báje o Orfeovi, kterému se málem podařilo vyvést z podsvětí svou milovanou Eurydiku. Smrt a vzkříšení snad zaměstnávalo mysl člověka už od chvíle, kdy pozoroval umírání přírody na podzim a vzkříšení na jaře.

A co slyšel dál, náš pohanský posluchač? Že oním vzkříšením Ježíše Krista dal Bůh nám (tj. křesťanům) nově se narodit k živé naději. (anagenésas emas, regeneravit nos).

Ani to však nebylo pro pohana ničím novým. Je známo, že zejména v Řecku existovaly kultury tzv. mysteria, která klientům nabízela rituály, které měly mít za následek psychické znovuzrození.

Známé jsou Théby s kultem Dionýsa, či Eleusiny s kultem Deméter a Persefoné. Obřad obsahoval jakési psychické umrtvení a následné uvolnění. Jakýsi psychedelický wellniss. Zsvěcenec se nějakou dobu cítil jako znovuzrozený. Když účinek vyprchal, těšil se na příště. To je podstata všech náboženství. V určité dny navštívit posvátná místa, absolvovat posvátný obřad a odnést si zážitek.

Vidíme, že vyznání křesťanů (původně pohanů) v mnohém vychází řeckým pohanským představám vstříc.

Náš pohanský host poslouchá dál – a co slyší? O živé naději, která spočívá v tom, že „dědictví nehynoucí, neposkvrněné a nevadnoucí je připraveno pro vás v nebesích a Boží moc vás skrze víru střeží ke spasení, které bude odhaleno v posledním čase“. Jinými slovy, pro křesťany je v nebesích připraveno nehynoucí (tj. věčné) dědictví, které se ukáže, až nastane konec tohoto věku.

Myslíte, že teď už bude pohan překvapen tím, co slyší?

Ale ani to nemusí být pravda. Čas byl ve všech archaických společnostech vnímán jako spějící horšímu. Na počátku byl zlatý věk, který postupně upadal a blížil se k chaosu - zániku, takže se cítila potřeba nového začátku – návratem k původnímu ideálnímu stavu. Krom toho, podle znalců různých náboženství (M. Eliade, C.G.Jung), všude na světě existovaly bajky o hrdinovi, který ten návrat k začátku uskuteční. Čili o zachránci neboli spasiteli.

Jak vidno, neuslyšel náš návštěvník nic, co by pokládal za nepravděpodobné, bláznivé či úplně nové, nic co by se přičilo jeho rozumu. Nic co by mu bránilo přijít mezi křesťany znovu a po nějaké době se ke křesťanům přidat.

Mohli bychom tedy říci, že co se věrouky týče, vychází církev hodně vstříc pohanským představám. Půda v pohanském světě byla dobře připravena přijmout zvěst o Ježíši Kristu.

Teď pochopíme, proč se křesťané již v oné rané době bránili přijmout mezi sebe někoho snadno a rychle, proč zájemce o to dát se pokřtít, tak zvané katechumeny, dlouho cvičili a nechali čekat. Nešlo jim o to, aby někdo jen vyslovil souhlas s tím, co slyšel. To pro ně nebyla víra. Křest byl závazek. A to na celý život. Jen pro takové bylo připraveno ono nehynoucí dědictví.

„Z toho se radujte, i když snad máte ještě nakrátko projít zármutkem rozmanitých zkoušek, aby se pravost vaší víry, mnohem cennější než pomíjející zlato, jež přece též bývá zkoušeno ohněm, prokázala k vaší chvále, slávě a cti v den, kdy se zjeví Ježíš Kristus“.

Tohle je možná důvod, proč byla epištola napsána. Jde asi o první pronásledování křesťanů ze strany římských úřadů za císaře Domitiana (81-96). O tom, že křesťané dokonce mají pro Krista trpět, se píše v dalších kapitolách naší epištoly.

Je jasné, že za takových okolností nebyla v sázce víra, jako souhlas s učením církve, nýbrž *pravost víry*, která se přezkušuje ohněm. Zapřít Krista poté, co někdo přijal křest, bylo jako zradit sám sebe.

Všimněme si ještě slůvka „nakrátko projít zármutkem zkoušek“. Pisatel tím nemyslí, že zkoušky zakrátko pominou, nýbrž že zakrátko přijde den, kdy se zjeví Ježíš Kristus. Jsme v době, kdy se ještě očekávalo, že jeho příchod je za dveřmi.

V ohromné Římské říši kvetla všemožná náboženství a kultury. Všechny byly navzájem k sobě tolerantní a všechny byly loajální k římské moci. Zvěst o vzkříšení jistého Ježíše by jistě žádné pronásledování nevyvolala, nanejvýš posměch vzdělaných vrstev. Ale naděje, že tento svět brzy zkolabuje, bude nahrazen královstvím Božím a králem bude Kristus, byla jistě chápána jako protistátní.

Řím se sám považoval za věčný. Zlikvidovat nepřátelské náboženství bylo pro Římany snadné. Zboří se jim chrámy a rozbijí sochy bohů, kněží se pobijí a je to. Jak ale zabít něčí naději? To římskou moc iritovalo.

Ukázali jsme si, jak asi vypadala víra koncem 1.století, tedy ve druhé až třetí generaci po Ježíšovi. List je psán z Říma do sborů v Malé Asii, tedy tam, kde o generaci dříve působil apoštol Pavel. Jinak vypadala a jinak se vyjadřovala víra ve sborech, které vedl apoštol Jan a opět jinak sbory z okruhu židokřesťanů, ke kterým se váže list Jakubův.

Měli bychom ale vědět, že Ježíš žádnou víru v sebe nezaložil. Ta je až výtvozem učedníků a apoštolů. A ani ta nevznikla jako víra v Ježíše, ale jako víra, že Ježíš je Mesiáš, tedy ten pravý král Izraele. A víra, že Ježíš je Mesiáš (řecky Christos) nevznikla z přesvědčení nebo z životního rozhodnutí, nýbrž mnohem spíš z úleku, když se jim začal zjevovat.

Nebylo to tedy tak, že chtěli věřit a proto uvěřili svým vidinám. Podle všech evangelií nechtěli věřit ani ženám, které přišly s tím, že ho viděli živého. Ať už se setkali s Ježíšem až v Galilei (podle Matouše) nebo v Jeruzalémě, kde seděli (podle Jana za zavřenými dveřmi ze strachu před Židy), jedno je jisté: ta chvíle nebyla pro uvěření vhodná.

Jestliže přesto uvěřili a začali kázat v tom samém Jeruzalémě, kde se předtím neodvážili chodit po ulici, pak můžeme říci, že taková víra není lidskou vůlí věřit, ale milostí, kterou si člověk sám neobstará, kdyby sebevíc chtěl. Uvěřit ve chvíli, kdy na to člověk není psychicky připraven a ani okolí ho k tomu nijak nenabádá, je absurdní. Víra ale je absurdní. Credo quia absurdum est (věřím, protože je to absurdní), je výrok připisovaný církevnímu otci Tertullianovi (160-220).

Mohli bychom tedy říci: víra se tenkrát zrodila nečekaně uprostřed velkého zklamání učedníků z toho, jak to dopadlo. Ze zklamání z Ježíše, že to nedopadlo, jak si představovali.

Zrodila se víra, že ona radostná zvěst o blízkém Božím království na kříži nezemřela, ale pokračuje a Ježíš je jen první ze vzkříšených. Království Boží je tedy blízko – žijeme na konci věku tohoto.

Můžeme si představit, že úplně jinak se žije u vědomí konce jednoho času s vyhlížením času, co přijde potom, než v času bez konce a bez začátku, kdy jen občasný pohled do kalendáře nás informuje, že čas už je pryč.

Vlastně to všichni známe!

Úplně jinak se chováme a jiné věci děláme, když někoho čekáme, než když k nám nikdo přijít nemá.

Přijdiž tedy Pane Ježíši. Maranatha. Amen